

MESLEĞİMİZİN TARİHÇESİ

Pasaport gümrük binası önünde atlı tramvaylar (1927)

Gümrük Müşavirliği ülkemizde 1909 yılından 1999 yılına kadar 90 yıllık tarihsel sürecinde Gümrük Komisyonculuğu adı altında kanunlarla varlığını sürdüren bir meslek olmuştur.

Gümrük Komisyoncuları ile ilgili Talimatname 1909 yılında hazırlanmış ve 01 Temmuz 1909 tarihinde yürürlüğe girmiştir. yayınlanan 252 sayılı 25.06.1909 tarihli genelge ile de, Gümrük Komisyoncularının 01 Temmuz 1909 tarihinden önce Gümrük İdaresinden ruhsatname almaları, bu belgeyi almayanların 01 Temmuz 1909 tarihinden itibaren gümrüklerde iş takip edemeyecekleri belirtilmiştir.

Bu dönemden önce gümrüklerimizde isteyen kişiler ve Gümrük Komisyoncuları serbestçe iş takip edebiliyorlardı. Bu konuda belirli bir kural ve uygulama yoktu. Gümrük Komisyoncularının statülerinin tespit edilmesi, görevlerinin, mükellefiyetlerinin belirlenmesi ve gerektiğinde kontrol edilmeleri için 01 Temmuz 1909 tarihinde yürürlüğe giren Talimatname hazırlanmıştır.

Aynı dönemde ve 14 Ağustos 1909 tarihli Nizamname ile gümrüklerimizde beyanname sistemine geçilmiştir. Yürürlüğe konan 569 sayılı 29.01.1911 tarihli Karar ile de, gümrüklerde idarece bastırılıp satılan beyannamelerin kullanılması kararlaştırılmıştır.

Beyanname beyan sahibini gümrük idaresine karşı hukuken bağlayan bir belge niteliğindedir ve düzenlenmesi de teknik bir konudur.

Beyanname sisteminden önce, eşya vergi mükellefince gümrüğe arz ediliyor ve gümrük muayene memurunca muayene ve tespit ediliyordu. Muayene ve tespitten sonra eşya muayene defterine kayıt ediliyor, vergileri hesaplanıyor ve tahsil ediliyordu.

Ancak; bu uygulama güç ve eşyanın çekilmesi için zaman kaybına neden oluyordu. Beyanname sistemine geçilince, bu konuda zaman kaybı önlenmiş ve mükelleflerce Gümrük Komisyoncularına daha çok ihtiyaç duyulmuştur.

Aynı dönemde gümrüklerimizde gümrük mevzuatı açısından da önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin yapılmasının başlıca nedenlerinden biri 1914'de Kapitülasyonların kaldırılmasıdır. Kapitülasyonlar 26.08.1914 tarihli Karar'la kaldırılmış, Karar 04.09.1914 tarihinde Takvimi Vekayi' de yayınlanmış ve 18.09.1914 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Kapitülasyonlar kaldırılınca, diğer konularda olduğu gibi, gümrüklerle ilgili olarak da yeni düzenlemeler yapılması gerekli görülmüş ve bu konuda bazı kanunlar ve nizamnameler hazırlanmıştır. Yürürlüğe konan 07.09.1914 tarihli Kanunla gümrük vergileri %11'den %15'e ve

18.05.1915 tarihli diğ er bir kanunla da %30'a çıkarılmıştır. Gümrük vergilerinin arttırılması ile hazine açısından gümrük gelirlerinde önemli bir artış sağlanmıştır.

Ayrıca, yeni bir gümrük tarifesi hazırlanması için gerekli çalışmalar yapmak üzere bir komisyon kurulmuştur. Komisyon yaptığı çalışmalar sonucu sistematik ve spesifik nitelikte gümrük tarife tasarısı hazırlanmıştır. Tasarı 10.03.1916 tarihinde kanunlaşmış ve 01.09.1916 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Daha önce gümrüklerimizde, gümrük vergisi uygulamasında spesifik sistem değil, kıymet sistemi uygulanıyordu.

Söz konusu tarifenin yürürlüğe girmesinden sonra gümrük işlemleri açısından da yeni gümrük kanununun hazırlanması uygun görülmüştür. Batılı ülkelerin gümrük kanunları da incelenerek 11 Nisan 1918 tarihli gümrük kanunu 17.05.1918 tarihinde yayınlanmış 17.11.1918 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.

Bu düzenlemeler sonucu gümrük işlemlerini takip etmek ve yazılı beyanda bulunmak çok daha önem kazanmış ve 1909'da yürürlüğe giren Gümrük Komisyoncuları Talimatnamesi yeterli görülmeyerek, 1924'te 168 sayılı 16 Ocak 1924 tarihli Kararname ile yeni bir Gümrük Komisyoncuları Talimatnamesi hazırlanmış ve yürürlüğe konmuştur.

Talimatnamede gümrük işlemlerini takip edecek şahışlar tüccar, tüccar müstahdemi, komisyoncu ve maiyet memuru olmak üzere dört sınıf olarak belirtilmiştir.

Aynı Talimatnamede Gümrük Komisyoncusu olabilmek için adayların diğer şartlar ile birlikte yapılacak sınavda başarılı olmaları gerektiği, sınavda başarılı olanlara ruhsatname verileceği, ruhsatnamenin verildiği tarihten itibaren gelecek yılbaşına kadar geçerli olacağı ve yılbaşından itibaren bir ay içinde yenilenmesi gerektiği, yenilenmediği takdirde ruhsatnamenin geçersiz olacağı, bir yerde görev yapan Gümrük Memuru istifa ederse, istifa tarihinden itibaren üç yıl geçmedikçe o yerde gümrük komisyonculuğu yapamayacağı hususları da belirtilmişti.

Ancak belirli bir süre sonra bu Talimatname de yeterli görülmemiş ve 19 Haziran 1927 yılında 1093 sayılı Gümrük Komisyoncuları Kanunu hazırlanmış ve 01.09.1927 tarihinde yürürlüğe konmuştur. Bu Kanunla, 1924 tarihli Gümrük Komisyoncuları Talimatnamesi'nin y r rl ekt n kaldırıldığına dair bir madde mevcut olmadığından, Talimatnamenin Kanuna aykırı olmayan maddeleri de y r rl ekte kalmıştır.

On dört madde halinde düzenlenen 1093 sayılı kanunun 5.maddesinde Gümrük Komisyoncularının komisyonculuktan başka bir ticaretle meşgul olmayacakları, 6.Maddesinde Gümrük Komisyoncularının belirli miktarda bir kefaletname vermeleri gerektiği, 7. Maddesinde ise, Gümrük Komisyoncuları Gümrükler Genel Müdürlüğünce belirtilen şekilde defter tutmaya ve takip ettikleri işlemleri deftere kaydetmeye mecbur oldukları hususları yer almakta idi.

5383 sayılı 11.05.1949 tarihli Gümrük Kanunumuzun gerekçesinde, 16.01.1924 tarihli Gümrük Komisyoncuları Talimatnamesi ile 1093 sayılı 01.09.1927 tarihli Gümrük Komisyoncuları Kanunu'nun yeterli olmadığı ve konunun Gümrük Kanununda yer almasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Gerekçeye uygun olarak, Gümrük Komisyoncularına ait kurallar 5383 sayılı Gümrük Kanunu'nun 133-142. Maddelerinde düzenlenmiş ve 1093 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Gümrük Kanunu'nun milletler arası ticaretin ve ekonomik hayatın icaplarını süratle karşılayabilecek bir yapıya kavuşturulması ve mükellefi tazyik eden yükümlerin bertaraf edilmesi maksadıyla 19.07.1972 tarihinde 1615 sayılı yeni Gümrük Kanunu kabul edilerek 01.02.1973 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Gümrük Komisyoncularına ait kurallar 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 166-173. maddelerinde düzenlenmiştir.

Türkiye ile AET arasında ortaklık yaratan 1963 yılında Ankara Antlaşması ile başlayan süreç 06.03.1995 tarihli 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı sonucunda 01.01.1996 tarihinde Türkiye ile Topluluk arasında Gümrük Birliği'ni oluşturmuştur.

Milli mevzuatımızda yansıtılan Topluluk Gümrük Kodu T.B.M.M.'de grubu bulunan tüm siyasi partilerin mutabakatıyla 27.10.1999 tarihinde oy birliğiyle kabul edilerek 4458 sayılı Gümrük Kanunu olarak yasalaşmış, ülkemiz gümrük sistemi ve dış ticaretine uluslararası rekabette yeni ufuklar açmıştır.

Ülkemiz Dış Ticaret ve Gümrük Mevzuatına dair yürürlükte bulunan 100'ü aşkın kanun, kararname, yönetmelik, tebliğ ve uluslararası anlaşma bulunmaktadır. Geniş bir mevzuat bilgisini sınavla ve mesleki birikimle ispatlayan Gümrük Komisyoncuları 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile mali ve kişisel cezai sorumlulukları arttırılarak Gümrük Müşavirliği ünvanı altında ihdas edilmiştir.

Gümrük Müşavirleri dış ticaret işlemlerinde bilgisine başvurulana, ülke sanayi ve ihracatına sunulan gümrük hizmetlerinin kalitesini yükselten, sanayici, ihracatçı ve Gümrük İdaresi ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılan mesleki disiplin ve saygınlığa önem veren meslek mensupları olarak faaliyet göstermektedirler.

Kamusal alanda hizmet üreten Gümrük Müşavirleri, artık Anayasamızın 135. Maddesinin amir hükmü ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun geçici 6. Maddesindeki Kamu Kurumu niteliğinde meslek kuruluşları olan Gümrük Müşavirleri odaları altında örgütlenmek istemektedirler.

İLK GÜMRÜK KOMİSYONCULARI KANUNU

19 HAZİRAN 1927 TARİHİNİ TAŞIYAN 1093 SAYILI KANUN

Madde 1- Ecnebi memleketlerden Türkiye'ye gelen veya Türkiye'den ecnebi memleketlere çıkan eşyayı ticariyenin gümrüğe ait muamelatı ya bizzat eshabî veyahut gümrük komisyoncuları tarafından ifa olunur. Ticarethane müstahdemlerinden gümrük muamelesini ifaya mezun bulunanlar, yalnız o ticarethanenin gümrük muamelesine mahsus olmak üzere Ticarethane sahibi makamına kalm olabilirler.

Madde 2- Anonim ve kooperatif şirketlere ait eşya, Ticarete mahsus olmayan eşyanın gümrük muamelesi eshabî veya hüviyeti malum mütemedi veya memuru tarafından ifa olunur.

Madde 3- Mensup olduğu ticarethane namına gümrük muamelesini yapacak olan müstahdemler Türkçe'yi layıkıyla söylemek ve yazmakla mükellefdirler.

Gümrük Komisyoncusu olmak için:

- a) Türk olmak
- b) 20 yaşını ikmal etmiş olmak
- c) Türkçe'yi layıkıyla söylemek ve yazmak
- d) Sari maraz ile malül olmamak
- h) Hileli iflas ile mahkumiyeti olmamak
- v) Gümrüğe taallük eden kavanin, nizamat ve mevzuata vukufunu bilimtihan isbat eylemek lazımdır.

Madde 4- Gümrük Komisyonculuğuna talip olanların baladaki seralti haiz oldukları evrak ve vesaik ile tespit edildikten sonra isimleri bir ay müddetle Gümrük İdareleriyle Ticaret Odalarıve Borsaların neşriyat mahallerinde ilan edilir.

Bir ay zarfında aleyhlerine kendi hüviyetlerini tayyin ile tahriren veya madde tasrihiyle bir güne müddeiyat vuku bulmayanlara vesikaları verilir. Rüsumat Müdüriyeti Umumyesince de tescilleri icra olunur.

Madde 5- Gümrük Komisyoncuları, komisyonculuktan baska bir ticaretle mesgul olamazlar.

Madde 6- Gümrük Komisyoncusu olacakların Birinci sınıf gümrükler için 1000'e ikinci sınıf için 500 liralık bir kefaletname tevdi etmeleri lazımdır.

Madde 7- Gümrük Komisyoncuları, tavassut ettikleri muamelat için Rüsumat Müdüriyeti Umumiyesi'nin göstereceği şekilde defter tutmağa ve muamelatına tavassut ettiği tacirlerden ne nam ile olursa olsun aldıkları ve tacir namına sarfettikleri kaffei mebalığı müvazzahan bir deftere kayt etege mecburdur.

Madde 8- Komisyonculuktan başka bir ticaretle mesgul oldukları veya her ne suretle olursa olsun emniyet ve itimadi salıp harekette bulundukları Gümrük Kanunun (88) inci maddesine mezkür Komisyoncularla tahkik ve tespit edilen Komisyoncuların vesikaları 3 seneye kadar muvakkaten istirdat olunur.

Madde 9- Gümrük Komisyonculuğu vesilesile gayri mesru ahvaj ve muamelata tavassut etmek veya sahte sıfat ve hareketle alakadarları igfal eylemek istedikleri yukarıdaki madde mucibinde sabit olan Komisyoncuların vesikaları sureti katideyede istirdat olunur.

Madde 10- Gerek muvakkaten, gerek sureti katiyede vesikaları istirdat olunan Komisyoncuların isimleri, Gümrükler ve Ticaret Odaları ile Borsalarda ilan ve Gümrük mevmuasile nesrolunur.

Madde 11- Dahilden dahile eşyayı ticariye sevkeden Komisyoncular iş bu kanun ahkamına tabi değildir.

Madde 12- Muamelati ticariyesi az olan mahaller İcra Vekilleri Hey'cü kararı ile bu kanun ahkamından istisna edilebilir.

Madde 13- Bu kanun 1 Eylül 1927 tarihinden muteberdir.

Madde 14- Bu kanunun alikamini icraya Maliye Vekili Memurdur.